PROLETAREN.

Redaktionen:
Møntergade 27, 3. S. Sideb.
København.
Aabent hver Aften fra 7—8.

Anarkistisk Organ for Skandinavien.
Udgaar hver 14de Dag.
Bladet kan bestilles paa alle Postkontorer.
Koster 35 Øre Kvartalet, 5 Øre pr. Nr.

Ekspeditionskontor
Møntergade 27, 3. S. Sideb.
København.
Aabent hver Aften fra 6—9 og
Søndag Form. fra 10—12.

Nr. 13. | Søndag den 19. Juli 1896. | 1. Aarg.

Anarkistisk Moral.

Det er en Gang til og altid det 18. Aarhundredes Tænkere, som har Æren af, i alt Fald for en Del, at have gættet, hvorfra den moralske Følelse skriver sig.

I en udmærket Bog, som Præsteskabet har indhyllet i Tavshed, og som kun er lidet kendt af de fleste, endog af de antireligiøse Tænkere, har Adam Smith sat Fingeren paa den moralske Følelses sande Oprindelse. Han vil ikke finde den i religiøse eller mystiske Følelser, men ganske simpelt i Sympatifølelsen.

Man ser, at et Menneske slaar et Barn. Man ved, at Barnet, der bliver slaaet, lider. Ens Indbildningskraft lader en selv føle den Smærte, eller dets Taarer, det lille, lidende Ansigt siger en det, og hvis man ikke er en fejg Usling, saa kaster man sig over den, der slaar Barnet, og river det ud af Kløerne paa den raa Karl.

Dette ene Eksempel kan forklare saa godt som alle de moralske Følelser.

Jo mægtigere ens Indbildningskraft er, desto bedre kan man tænke sig, hvad et Væsen, som man lader lide, føler, og desto inderligere og finere bliver ens moralske Følelse. Jo mere man lader sig rive hen til at sætte sig selv i dette andet Individs Sted, jo mere man føler det onde, der gøres ham, den Krænkelse, der tilføjes ham, den Uretfærdighed, han er Offer for, desto mere tilskyndes man til at lindre det onde, Krænkelsen eller Uretfærdigheden.

Og jo mere man er vant til ved Forholdene, af de Mennesker, man har om sig, eller ved ens egen Tankes og Indbildningskrafts Inderlighed, at handle efter de Indskydelser, ens Tanker og Indbildningskraft fremkalder, desto mere vil denne moralske Følelse vokse i en og blive til en Vane.

Dette har Adam Smith udviklet med Anførelse af en Masse Eksempler.

Da han skrev den Bog, var han ung, og den staar uendelig højt over hans Gammelmandsværk „Nationaløkonomien“. Han søgte, fri for alle religiøse Fordomme, den moralske Forklaring i et fysisk Forhold ved den menneskelige Natur, og derfor har Præsteskabet med og uden Præstekjole i 100 Aar udskreget denne Bog.

Adam Smiths eneste Fejl er, at han ikke har forstaaet, at den samme Følelse af Sympati, der har udviklet sig til en Vane, findes hos Dyrene lige saa vel som hos Menneskene.

Med deres Tilladelse, som søger at udbrede Darwins Lære under en populær Form, og som hos ham ikke kender alt det, han ikke har laant fra Malthus, saa er Solidaritetsfølelsen den fremmeste Følelse hos alle de Dyr, som lever i Samfund.

Ørnen æder Spurvene, Ulven Murmeldyrene; men Ulvene og Ørnene hjælper indbyrdes hverandre, naar de jager og Spurvene og Murmeldyrene slutter sig saa godt sammen med Rovdyrene, at det kun er de ubehændige iblandt dem, som lader sig nappe.

I ethvert Dyresamfund er Solidariteten en Naturlov, som er uendelig vigtigere end den Kamp for Tilværelsen, hvis Pris Storborgerne synger i alle Tonarter for bedre at kunne fordumme os.

Naar vi studere Dyreverdenen og søger at gøre os det klart, hvilken Kamp for Tilværelsen der kæmpes af alle levende Væsner mod ugunstige Forhold og deres Fjender, saa kan vi paavise, at jo mere udviklet det gensidige Solidaritetsprincip er i et Dyresamfund, jo mere det er bleven til en Vane, desto flere gode Udsigter har dette Samfund til at gaa sejrrig ud af Kampen mod ugunstige Vejforhold og Fjender.

Jo bedre hvert Medlem af Samfundet føler sin Solidaritet med hvert andet Medlem af Samfundet, desto bedre udvikles der hos dem alle de to Egenskaber, som er de væsentligste Faktorer til Sejr og al Fremskridt: Modet paa den ene Side og Individets fri Handlekraft paa den anden.

Jo mere derimod et Dyresamfund eller en eller anden lille Dyregruppe taber denne Solidaritetsfølelse (noget, der kan hænde som Følge af en usædvanlig stræng Nød eller en overvældende Rigdom paa Næringsmidler), desto mere formindskes de to andre Faktorer til Fremskridt — Mod og individuel Handlekraft — indtil de til sidst helt forsvinder, og Samfundet, som forfalder, bliver et Bytte for sine Fjender.

Uden indbyrdes Tillid er ingen Kamp mulig, intet Mod, ingen Handledrift, ingen Solidaritet — ingen Sejr. Det bliver et uundgaaeligt Nederlag.

Vi vil en Gang i Fremtiden komme tilbage til dette Spørgsmaal, og vi skal kunne bevise med en Mængde Beviser, hvorledes i Dyre- og Menneskeverdenen Loven om den gensidige Støtte er Loven for Fremskridtet, og hvorledes den, i Forbindelse med Mod og individuel Handlekraft, som udspringer af den, sikrer den Art Sejren, som bedst forstaar at udøve den.

For Tiden nøjes vi med at paavise, at Forholdet er saaledes. Læseren vil selv kunne forstaa hele den Betydning, den har for det foreliggende Spørgsmaal.

Man behøver nu blot at tænke sig denne Solidaritetsfølelse virkende gennem de Millioner af Tidsrum, som har fulgt efter hverandre, siden de første Spor af Dyreliv kom frem paa Jorden, og hvorledes denne Følelse blev til Vane og omdannedes ved Arveligheden, hos lige fra den simpleste mikroskopiske Organisme og til dens Efterkommere, Insekter, Fugle, Krybdyr, Pattedyr, Mennesket, og man vil

kunne forstaa Oprindelsen til den moralske Følelse, som er en Nødvendighed for Dyret som Næringsmidlerne eller det Organ, der er bestemt til at fordøje det.

Dette er, uden at gaa længere tilbage (thi her maatte vi tale om de sammensatte Dyr, udgaaede af Kolonier af yderst simple Smaavæsner), Oprindelsen til den moralske Følelse. Vi har maattet fatte os i stor Korthed for at faa dette store Spørgsmaal sammenfattet paa nogle faa Sider, men det er dog tilstrækkeligt til at se, at der ikke er noget mystisk eller sentimentalt i det.

Uden denne Solidaritet mellem Individ og Art vilde Dyreriget aldrig have udviklet sig eller forbedret sig, men det mest fuldkomne Væsen paa Jorden vilde endnu være en af disse smaa Klumper, som svømmer om i Vandet, og som man næppe kan se med Mikroskopet, og vilde det endog blot være til? Er ikke de første Celleophobninger allerede en Sammenslutning i Kampen?

(Fortsættes)

Lovundervisning i Skolerne.

I en Artikel i „Social-Demokraten" for Torsdagen den 11. Juni 1896 er et Forslag af en fransk Advokat Jacobsen om Indførelse af Lovundervisning i Skolerne til Genstand for Behandling. „Social-Demokraten" naar efter en længere Betragtning over Lovenes Haandhævelse, deres Mængde, som selv Højesteret har ondt ved at finde Rede i, og en hel Del „*Beviser*" for Nødvendigheden af at have Love og at kende disse, til den Slutning, at det var praktisk at indføre Lovundervisning i Skolerne, og fremstiller Ideen til Overvejelse for danske Jurister. En ny Lærebog, som i Grundtræk gav nogle af de vigtigste Lovbestemmelser, som ethvert Menneske er udsat for at komme i Berøring med, vil gavne Oplysningen og derigennem Retsplejen. Er det muligt, at det arbejdende Folk i Danmark skulde staa saa langt tilbage i Oplysning, at det ikke skulde kunne indse, at dette Forslags Gennemførelse netop vilde bringe os de modsatte Resultater end dem, „Social-Demokraten" mener? Vi tror det nu ikke og finder det derfor saa meget mer dristigt af Bladet at give et saadant Forslag sin Tilslutning. Lærer vore Børn ikke endnu i Skolerne Religion og Fædrelandshistorie, som kun tjener til deres Fordummelse og stjæler deres kostbare Tid, der kunde benyttes langt bedre til deres Oplysning, og skulde der saa tilmed indføres Lovundervisning, saa blev der da slet ingen Tid tilbage til Undervisning i de for Livet nødvendige Fag; for at opnaa blot tilnærmelsesvis Resultater skulde der mindst gives 2 Timers daglig Undervisning, naar en Jurist behøver Rækker af Aar for blot nogenlunde at sætte sig ind i Lovene, hvor lang Tid tror man saa ikke, at Barnet behøver. Og saa, hvilken dræbende Undervisning? Man tør forudsætte, at Barnet ikke vil have Spor af Interesse derfor, men derimod en endnu større Ulyst, end der nu findes. Men i Tilslutning til disse Indvendinger følgende Spørgsmaal: Er det ikke Lovene og de dertil knyttede Avtoriteter og Lovfabrikanter, der er en Støtte for det bestaaende Forhold; er det ikke ved Hjælp af alt dette, at Frihed og Fremskridt hindres, og er det ikke netop ved Hjælp af Lovene, at man er i Stand til at skade en stor Del af Frihedens bedste Forkæmpere? Vi ved, at det er saaledes, og vi mener, at Lovene først og fremmest maa bekæmpes i Stedet for at bruges som Skoleundervisning; der burde tvertimod kæmpes med større Kraft end hidtil for at afskaffe Religionsundervisningen, da de to Ting er de værste Onder, det kan alle Revolutionære være enige om, thi efter „Social-Demokratens egne Oplysninger er der her i København 324,264 Individer som tilhører Folkekirken, og *kun 1,113* staar udenfor samme. Det tyder ikke paa, at Oplysningen er saa særdeles vidt fremme og beviser netop, at vi maa skaffe mere Tid til god og sund Oplysning i Skolerne.

Kropotkin: „En Oprørers Ord".

Den kommende Revolution.

I de foregaaende Afhandlinger naaede vi til den Slutnin, at en Revolution efter Evropas nuværende Stilling er uundgaaelig.

Den Maade, hvorpaa Bourgeosiet organiserede Produktionen og Forbruget skabte Tilstande, som ligne et uhelbredeligt Kræftsaar. Intet Spor af en fornuftig Ordning af Tingene, som kunde bringes i Overensstemmelse med Videnskaben og Menneskeligheden; den vanvittige Ødslen med de sociale Rigdomme, Havesygen og Profitbegærligheden, som ofte fører til absolut Foragt for Samfundslivets Love; den stadig vedvarende industrielle Krig; Uordenen. Og med Glæde hilser vi den Dag, da Raabet: „Ned med Bourgeosiet" vil lyde fra Alles Læber med samme Enstemmighed som den Gang, da man proklamerede Monarkiets Afskaffelse.

Staternes Udvikling, deres historiske Rolle og den Opløsningsproces, som uafladelig undergraver deres Magt, viser os tydelig, at denne Form for samfundsmæssig Gruppering opfyldte alt i Historien, hvad den overhovedet formaaede at opfylde. Den synker sammen under Byrden af deres egne Forrettigheder; nye Organisationer, nye Former, som bedre svare til Menneskehedens moderne Tendenser, vil træde i deres Sted.

Alle dem, som med Opmærksomhed følger Tankegangen i det nuværende Samfunds Skød, ved nøjagtig, hvor rastløs en Iver den menneskelige Aand udvikler, for at underkaste de Anskuelser og Domme, som forgangne Aarhundreder efterlader os som Arv, en ny Prøvelse. De ved endvidere, at man er ivrigt i Gang med at udarbejde nye filosofiske og videnskabelige Systemer, som er bestemt til Grundvold for kommende Samfundsformer.

Det er ikke mere alene hin mørke Reformator, som afkræftet igennem Arbejde, der overstiger hans Kræfter, afkræftet ved Elendigheden, som overstiger hans Taalmodighed, der kritiserer disse skandaløse Tilstande, som piner ham, og drømmer om en bedre Fremtid; det er den Lærde, der, skøndt opvokset i de gamle Fordomme, lidt efter lidt afryster disse. Idet han vender sit Øre mod den nye Tankegang, hvis populære Aand let skaffer sig Adgang, bliver han en Dag til et Talerør, til en Forsvarer for denne. „Kritikens Økse fælder i mægtige Hug det hele Arvegods, som man har overleveret os som uomstødelige Sandheder. Filosofi, Naturvidenskab, Moral, Historie, Kunst, intet er sikkert for dette Ødelæggelsens Værk". Saadanne Jammerklager udstøder det Bestaaendes Tilhængere. Intet! lige til Eders sociale Institutioners Grundvold, Ejendommen og den statslige Magt strækker denne Kritik sig; de mest forskelligartede Faktorer forbinder sig til Kamp imod dem. Den moderne Fabriksslave og Videnskabsmanden, den, der umiddelbart er interesseret i Omvæltningen, ligesaavel som den, der med Ængstelse imødeser Dagen, da hans Ideer bliver til Kød og Blod, hvor de afryste Bibliotekernes Støv og gaar over i det praktiske Livs Tummel.

Undergang og Opløsning af de samfundsmæssige Former, almindelig Utilfredshed; ivrig Udarbejden af nye Grupperinger og det utaalmodige Ønske efter en Forandring af Tingene; Kritikens ungdommelige Opsving paa alle Videnskabens Omraader, paa Filosofiens og almindelig Gæring i den offentlige Mening, dette er den ene Halvdel af Billedet, som udfolder sig for Iagttageren. Paa den anden Side ser vi den stupide Ligegyldighed eller den forbryderiske Modstand fra deres Side, som i Besiddelse af Magten, i deres vanvittige Ophidselse finder Mod til med Magt at modsætte sig den nye Tidsstrømning.

Dette er endnu bestandig Tilstanden i ældre Samfund lige for Revolutionen; dette er den ogsaa nutildags. Denne Paastand udspringer ikke af enkelte Urostifteres overdrevne Indbildningskraft, det er den rolige og videnskabelige Iagttagelse, der er naaet til denne Slutning.

Selv dem, der søger at undskylde deres strafværdige Ligegyldighed, idet de spogende bemærker: „Lad os berolige os, Ilden har endnu ikke angrebet vor Bolig"; ogsaa de beviser ved denne uvilkaarlige Tilstaaelse, at de meget vel har erkendt Situationens Farlighed og nøjagtig ved, hvorhen vi styrer. Udelukkende for at skaffe deres beklemte Hjerter Luft, gør de denne Tilstaaelse for ligestraks igen at vende sig bort og paany at leve tankeløst videre.

„Man har allerede tit profeteret denne Revolution; jeg selv troede et Øjeblik paa den, men dette Haab er ikke blevet opfyldt", sukker Pessimisten ved vor Side. — Velan! Saa meget mere resultatrig vil den være. „To Gange stod Revolutionen paa Nippet til at bryde ud", skriver den Historiker Felix Roquin i sin Omtale af det 18. Aarhundrede, to Gange, 1754 og 1771 (jeg havde nær skrevet 1848 og 1871). Ja, ja! Revolutionen udeblev den Gang, men saa meget mægtigere og mere frugtbringende var dennes Udbrud ved Aarhundredets Slutning.

Men lad de Indifferente sove og Pessimisterne blæse

nok saameget Sørgmodighed; vi har andre Ting at fuldbringe. Stille vi os nu det Spørgsmaal, hvorledes denne Revolutions Karakter vil være, hvis Udbrud anes og forberedes af saa mange Mennesker. Endvidere, hvilken Stilling vi i det givne Tilfælde har at indtage. Vi vil ikke hengive os til historiske Profetøringer; hverken den nuværende Stilling af den svagt udviklede Sociologi eller vor Tidsalders Historieskrivning, som efter Augustin Thierry's Udsagn „kun er lavet til efter én Recept for at kvæle Sandheden", bemyndiger os dertil. Lad os altsaa nøjes med faa simple Spørgsmaal.

Kunne vi ogsaa blot for et Øjeblik antage, at hint Forskningens og Forvandlingens uhyre Aandsarbejde, som gaar for sig i alle Samfundskredse, vilde give sig tilfreds med en Forandring i Regeringsmaaden? Kunne vi antage, at den dybe Utilfredshed mod de økonomiske Forhold, som daglig antager større Dimensioner og erobrer videre Kredse, kunne vi antage, at denne Utilfredshed ikke skulde manifestere sig i det offentlige Liv, saasnart det gunstige Øjeblik til Statens Ødelæggelse indtræffer ved en eller anden Begivenhed? At stille disse Spørgsmaal er at afgøre dem. Det er umuligt at besvare dem benægtende.

Er det muligt, at de irske og engelske Bønder, som allerede i Aarhundreder har krævet Jorden og med Utaalmodighed ønsker den Dag komme, der giver dem Lejlighed til at fordrive Landrøverne, som de af Hjertens Grund afskyer, er det muligt at disse Bønder ikke skulde benytte de første revolutionære Trækninger til at realisere deres højeste Ønsker?

Kunne vi tro, at Frankrig ved et nyt evropæisk 1848 skulde give sig tilfreds med i Stedet for Gambetta at sætte en Clémenceau? Vil man ikke med større Sandsynlighed forsøge med Kommunen, for at gøre Arbejdernes Skæbne behageligere? Og den franske Bonde, vil han endnu tøve naar han ser den centrale Magts Ødelæggelse for sine Øjne, med at lægge Beslag paa sine Naboers, de hellige Søstres fede Jord, eller paa Jordbesidderens frugtbare Marker, som kom, den ene efter den anden, og nedlod sig ved hans Side for stadig at formere sin Ejendom? Vil han ikke stille sig paa deres Side, som tilbyder ham deres Bistand, for at gøre hans Drøm: sikkert Arbejde for et godt Vederlag, til Virkelighed?

Og Landmanden i Italien, i Spanien eller de slaviske Lande, vil han ikke handle paa samme Maade? Og endelig Bjergmanden, som, træt af Elendigheden, træt af sine Lidelser, træt af stadig at udsætte sig for den Fare at blive dræbt ved Grubeeksplosioner, Bjergmanden, som endnu kun med dæmpet Knurren bærer Aaget, tvungen dertil ved Militærmagt, vil han ikke fordrive Minernes Ejere den Dag, da Armeen geraader i Opløsning og man ikke mere finder sig foranlediget til at lyde de befalende?

Eller ogsaa den lille Haandværker, som, nedbøjet i sin fugtige Kælders Halvmørke maa slide og slæbe fra Morgen til Aften med kolde Fødder og en tom Mave for at kunne betale Bageren og skaffe Klæder og Næring til sine fem smaa, som han elsker højere, jo mere Elendigheden bleger deres Kinder. Eller den Mand, der opslaar sit Natteleje i den første den bedste Port, fordi han ikke kan tillade sig den Luksus at betale 25 Øre for at sove i et Herberg. Tror ikke, at det vilde glæde denne fattige at se sig lidt om i de prægtige Paladser for at finde et varmt og tørt Hjørne, hvor han kunde finde Plads til sin Familie, som dog sikkert er meget mere ærlig end det fede Bourgeosie. Tror de ikke, at de med Glæde var beredt til at underkaste de offentlige Provianthuse en Mønstring, hvor der findes Brød nok for dem, som ikke har lært noget andet, end at slaa Tiden ihjel, Stoffer nok til at bedække Proletarbørnenes magre Skuldre, lige saa godt som Bourgeosiets Børns bløde Hud. Tror de, at de, der vandre om i Laser, ikke ved, at der i den store Bys Magasiner er fuldt op af alt, til øjeblikkelig Tilfredsstillelse af alle Indbyggernes Fornødenheder, og at der kunde produceres mere end nok til, naar alle Arbejdere vilde beskæftige sig med et frembringe nødvendige Sager i Stedet for at leve kummerlig ved Produktionen af Luksusartikler.

Kan man overhovedet antage, at disse Ting, som overalt omtales og gentagende omtales, og som i kritiske Øjeblikke ganske af sig selv lyder fra alles Læber (lad os blot tænke paa Paris's Belejring), kan man antage, at tilfredsstille hele Kommunens og endda andre Nabokommuners Fornødenheder, at Folket ikke vilde forsøge paa at virkeliggøre alt dette den Dag, da de har Magten i Hænderne?

Den sunde Menneskeforstand har allerede givet Svaret paa disse Spørgsmaal; her er det.

Den kommende Revolution vil antage en almindelig Karakter, en Omstændighed, som vil adskille den fra alle foregaaende Omvæltninger. Det vil ikke mere være et Land alene, som bliver grebet af Stormen, samtlige Lande i Evropa vil blive berørt af den. Var en lokal Revolution tidligere mulig, saa er den nutildags, med Solidaritetens tusinde Baand, som udvikler sig i Evropa, og giver alle Stater den samme usikre Ligevægt, ren Umulighed; dens Varighed vilde kun være ganske kort. Som i Aaret 1848, saaledes vil ogsaa nutildags det Stød, som udgaar fra et Land, nødvendigvis sætte alle øvrige Lande i Bevægelse og tænde den revolutionære Ild i hele Evropa.

Men medens i 1848 de oprørske Byer alene satte deres Tillid til en Regeringsforandring eller til en konstitutionel Reform, vil dette ikke mere være Tilfældet. Paris's Arbejder venter sig ikke mere noget af en Regering, selv om det var den frie Kommunens Regering; han vil kun betro sin egen Kraft Opfyldelsen af sine Idealer og Ønsker, idet han siger til sig selv: „Hvad man selv gør, det er godt gjort". Heller ikke det russiske Folk vil vente, til en Konstitution overgiver det Landet, som det har gjort frugtbart, det Haab er kun et forbigaaende; den russiske Bonde vil selv forsøge paa at tiltvinge sig Landet, han har allerede gjort det, de stadige Opstande taler derfor. Det samme gælder om Italien og Spanien, og naar den tyske Arbejder endnu en Tid længer lader sig tage ved Næsen af dem, der ynder, at alle dansede efter den Pibe, der blæses i Berlin, Nabofolkenes Eksempel, og Førernes Udnelighed vil heller ikke her undlade at faa den til at slaa ind paa den sande revolutionære Vej.

„De almindelige Forsøg paa en økonomisk Omvæltning, udført ved Folket selv, uden at vente, til den kommer oven fra, lig Himlens Manna". Dette er den typiske Karakter ved kommende Revolution.

Men allerede hører vi Pessimisterne komme, medens et ondskabsfuldt Smil spiller paa hans Læber, tilraaber han os: „Nogle Indvendinger endnu, nogle Indvendinger." Godt! Vi hører og vi vil ogsaa svare.

Kropotkin: „Erobringen af Brødet".

Det behagelige Arbejde.

I.

Naar Socialisterne hævde, at et Samfund, der er befriet for Kapitalens Herredømme, vil kunne gøre Arbejdet til noget behageligt og fjerne enhver usund Trælletjeneste, saa smiler man ned til dem fra oven. Og dog staar man i Dag allerede overfor ligefrem slaaende Fremskridt paa dette Omraade, og overalt, hvor disse Fremskridt er gjort, lykønsker man sig kun til den Kraftbesparelse, hvortil man paa denne Maade er naaet.

Det har vist sig, at Værkstederne kan gøres lige saa sunde og behagelige som et videnskabeligt Laboratorium. Og det har vist sig, at det kun er fordelagtigt, naar man gør det. I et rummeligt og godt udluftet Værksted gaar Arbejdet hurtigere fra Haanden, man kan der let anbringe smaa Forbedringer, af hvilke enhver igen betyder en Besparelse i Tid og Haandarbejde. Og naar den største Del af de nuværende Værksteder er smudsige og usunde, saa hidrører det fra, at Arbejderne under den nuværende Organisation af Fabrikerne ikke regnes for noget, og fordi den taabelige Ødslen med menneskelig Arbejdskraft er dens mest typiske Træk.

Imidlertid finder man allerede hist og her nogle saa fortræffeligt indrettede Værksteder, at det vilde være en sand Fornøjelse at arbejde i dem, naar — vel at mærke — Arbejdet ikke skulde vare længere end 4—5 Timer daglig, og naar det var muligt for enhver at veksle med Arbejdet i Overensstemmelse med sine Tilbøjeligheder.

Vi kender et Etablissement — desværre helliget Fabrikationen af Mordinstrumenter — som ikke lader noget tilbage at ønske i Henseende til hygiejnisk og hensigtsmæssig Indretning. Etablissementet indtager et Rum af 20 Hektares; deraf er 15 Hektarer indtaget af Bygninger, som alle er forsynet med Glastag og saa lyse og klare, at det er en Fornøjelse. Stenene, haarde Teglsten, ere ligesaa rene som en Bjergarbejderhyttes, og Glastagene bliver regelmæssig paa det omhyggeligste renset af en Arbejderkolonne, som kun bruges dertil. Man smeder der Staalplader af en Vægt paa indtil 20 Tons, og naar man er fjernet blot 30 Skridt fra den uhyre Højovn, hvis Flamme har en Temperatur af langt over 1000 Grader, aner man slet intet om dens Eksistens, højst maaske, naar det store Ovnsvælg aabner sig og udstøder en kæmpemæssig Staalmasse. Denne

Masse bliver da kun haandteret af 3 eller 4 Arbejdere, som aabner snart en Hane her, snart en der, og sætte Massen i Bevægelse ved kolossale Kraner, som hæves ved hydraulisk Tryk.

Træder man ind i dette Etablissement, saa forbereder man sig paa en bedøvende Støj af Hammerslag og — man opdager, at der overhovedet ikke gives nogen Hammer her. De uhyre Kanoner paa 100 Tons og de vældige Aksler til de transatlantiske Dampere smeddes ved Hjælp af hydranliske Presser, og Arbejderens Virksomhed indskrænker sig til at dreje paa en Hane paa Pressen; i Stedet for at smedde Staalet, presser man det nu til Dags, hvorved man faar en Metalmasse, som er fuldkommen homogen og uden Brud, selv om de Stykker, der presses, er af nok saa betydelig Styrke. Man er forberedt paa en frygtelig Knasen og Hvæsen, og man ser Maskinerne gennemskære Staalblokke af 10 Meters Længde, uden at de derved laver en stærkere Støj, end naar en Ost skæres igennem. Og naar vi udtrykke vor Forundring derover for Ingeniøren, svarer han: „Men det er jo et blot og bart Sparsommeligheds-spørgsmaal. Denne Maskine her, som høvler Staal, har allerede tjent os i 42 Aar. Den vilde ikke have kunnet betjent os i 10 Aar, hvis dens Dele var daarligt afpasset til hverandre eller var for svage, knagede eller skreg ved hvert Høvlestød.

Højovnene? Ja, men det vilde dog kun være en unyttig Ødselhed, hvis man lod Varmen slippe bort, i Stedet for at udnytte den. Hvorfor koge Støbeskeerne, naar den ved Udstraalingen mistede Hede repræsenterer Varmeværdien af flere Tons Kul?

Hamre, som bringer Huse i 5 Meters Omkreds til at ryste, vilde ogsaa være en Ødselhed. Man smeder bedre ved Tryk, end ved Stød, og tilmed er det billigere, det betyder mindre Kraftspild.

De store, lyse og rene Rum i Etablissementet er kun af Sparsommelighedshensyn. Man arbejder bedre, naar man ser klart og naar man ikke stadig behøver at støde til hinanden med Albuerne“.

„Alligevel virkede vi“, føjede han til, „under snævrere Forhold før vi kom herhen. Grunden og Jorden er mere dyr i Omegnen af de store Byer; Ejendomsbesidderne er saa frygtelig havesyge“.

Paa samme Maade forholder det sig med Bjergværkerne. Enhver ved af Bøger, af Aviserne eller ogsaa af Zola's Romaner, hvorledes et Bjergværk ser ud.

Men Fremtidens Mine vil have en ren Luft og en ligesaa reguleret Temperatur som Arbejdsværelse og ikke mere eje Heste, som er fordømt til at dø under Jorden. De underjordiske Hejseværker ville blive holdt i Bevægelse ved et selvvirkende Kabel, Ventilationerne ville stadig være i Bevægelse, og der vil ikke mere gives Eksplosioner. Og et saadant Bjærgværk er ikke længere nogen Drøm, man har det allerede i England; vi har besøgt det. Ogsaa her er Skaansomheden overfor Mennesket kun et simpelt Sparespørgsmaal. Det Bjergværk, som vi taler om, leverer trods sin uhyre Dybde af 430 Meter ved 200 Arbejdere daglig 2000 Tons Stenkul, d. v. s. 5 Tons pr. Arbejder og pr. Dag, medens det gennemsnitlige Aarsarbejde af en Arbejder i 200 engelske Gruber beløber sig til 300 Tons om Aaret, altsaa noget mere end en Tons om Dagen.

Hvis det var nødvendigt, kunde vi forøge Eksemplerne efter Behag og vise, at Fouriers Drøm ingenlunde er en Utopi, forsaavidt den angaar Organisationen af den nødvendige Produktion.

Men denne Genstand er saa hyppig bleven behandlet i de socialistiske Blade, og der har allerede dannet sig en bestemt Mening derom.

Fabrikerne og Bjærgværkerne vilde kunne være lige saa sunde og lige saa smukke som de bedste Laboratorier ved de moderne Universiteter. Og de bliver saa meget bedre organiserede, jo mere produktiv den menneskelige Arbejdskraft bliver.

Kan man endnu tvivle paa, at i et Samfund, hvor Menneskearme ikke mere er tvungne til at falbyde sig, Arbejdet da virkelig vil blive en Fornøjelse, en Forfriskelse? Det utiltalende og usunde Arbejde vil forsvinde, thi det er klart, at det under disse Betingelser kun kan være skadelig for det hele Samfund. Slaver vilde vel kunne hengive sig til det, det fri Menneske vil skaffe sig Betingelser for et behageligt og uendeligt mere produktivt Arbejde. De nuværende Undtagelser ville da være Regelen.

Ligesaadan vil det ogsaa gaa med det huslige Arbejde, som det nuværende Samfund vælter over paa Menneskehedens Lidelses- og Smertensbarn — paa Kvinden.

(Fortsættes.)

Notitser.

Den internationale socialistiske Arbejderkongres.

Vi har modtaget følgende:

Tirsdagen den 28de Juli om Aftenen finder et stort Møde Sted i Holborn Town Halle W. C., (en meget stor Sal) hvor de fremmede Deligerede og Kammerater vil blive modtagne. Taler vil blive holdt af Kropotkin, Malatesta, Tom Mann, (Sekretær for det uafhængige Arbejder-Parti) Kentworthy etc.

Den anarkistiske og antiparlamentære Commité.

Sekretær: **J. Presbery** 7, Lambo Condiut Skreet, London W. C.

Leipzig. Rigsretten i Leipzig idømte vor Kammerat Jakoby til 3½ Aars Tugthusstraf. Han var anklaget for anarkistisk Agitation og Opfordring til Højforræderi „Social-Demokraten“ fra den 9de ds. skriver at Jakoby ikke var klar over sine **Frasers Betydning.** Vi tror, at vor Kammerat Jakoby bedre kender de socialistishe Ideer, end nogle af de Herre der sidder i Brolæggerstræde 11 ² og forfusker den rigtige Socialisme, fordi de ikke selv forstaar den, men derimod diktere Spækhøker Politik, for vidste disse Demagoger og Skribenter ved „Social-Demokraten“ hvad den konsekvente Socialisme er, vilde de ikke smøre noget saadant Vaas sammen som de hver Dag befatter sig med. Hvis de oftere vover at tilsøle Proletariatets Frihedskæmpere, da skal de faa mere. *Tony.*

Telegrafcensur.

I Lørdags vilde vi sende et Telegram til vore Kampfæller, Fru Agnes Reinhold og Dr. Gumplowicz, men vore danske Autoriteter vilde det anderledes, de faldt dem nemligt haardt for Brystet, at de københavnske Anarkister vilde befatte sig dermed hvorfor de beslaglagte det blot for disse uskyldige Ord: „Død over det bestaaende Samfund, leve Anarkiet!“ Hvorlænge skal vi staa under Formynderskab?

Berlin. Kammerat Dr. Ladilaus Gumplowicz blev straks efter sin Løsladelse udvist af Tyskland efter 2½ Aars Ophold i Bastillen i Pløtzensee. Gumplowicz er født i Østerrig, de Ord hvorfor han blev dømt, er meget rigtig gaaet i Opfyldelse.

Kammerat Jæger, „Tribun ludowy“ i Lemberg er bleven dømt til 5 Maaneders strængt Fængsel for en Artikel der har staaet i Bladets Nr. 3 som blev konfiskeret. Jæger er rømt i rette Tid.

Paris. Udgiveren af vort Broderorgan „Le Lebertaire“, Kammerat Matha er blevet arresteret for en Artikel som han skrev om Emile Henry. Det er første Gang at den elendige franske Anarkistlov bliver anvendt mod Pressen. Han er tiltalt for Forskønnelse af Forbrydelse, hvorfor der efter Loven lyder en Straf paa 5 Aars Tugthus

Mindetavle.

23. Juli 1892. Attentat Berkmann.
26 — 1894. Meuniero Proces i Paris.
27. — 1892. Processen imod Kammeraterne Faugoux, Chevenst, Drouhet og Ehiévant i Paris paa Grund af Dynamit Expropriation i Soissy-sous-Etiolles.

Udenlandske Blade.

„La Questione Sociale“ (Calle Corrientes 2039, Buenos Aires).

„La Libre Inigiativa“ (G. Gino Casilla Correo 253 Rosario).

„La Tribune Libre“ (38, Charleroi Wash, county Penn).

Ekspeditionens Brevkasse.

De der endnu ikke haver betalt for April Kvartal bedes hurtigst muligt at indsende Penge, i modsat Fald vil Bladet blive standset.

Til Rottegift 2 Kr. 50 Øre. — **N. W. Malmø** for Juli Kv. 1 Kr. — **Bertha Grønsenth,** Rothsay, Minn. 5 Kr. 55 Øre. — **J. M. Norge** Juli Kv. 50 Øre. — **Paa Bidragslisten Nr. 8** ved **K. H. Kri.** 2 Kr. **Paa Bidragslisten Nr 1** W. 20 Øre. Uff. 20 Øre. Hvorfor kvitteres

J. Møller,
Ekspedient.

Diskussionsklubben Tolerance

Sammenkomst hver Onsdag Aften i „Kommunen“ Gothersgade 155 Kjd. Adgang for Alle.

Ansvarhavende Redaktør: J. Møller.
Carl Andersens Bogtrykkeri.